

KOČEVSKI SLOVENEK

Izhaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. šte. 1'50 din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštno-ček. rač. št. 17.785. Oglasi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. je Karel Škulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Andrej Struna, Kočevje. — Tiska tiskarna J. Pavliček, Kočevje.

29. oktober 1918

Prva slovenska avtonomna vlada

V „Uradnem listu“ narodne vlade SHS v Ljubljani je bila dne 4. novembra 1918 objavljena prva slovenska avtonomna vlada:

Predsednik: Josip vitez Pogačnik.

Oddelek za notranje zadeve: dr. Janko Brejc.

Oddelek za prehrano: dr. Ivan Tavčar.

Oddelek za uk in bogočastje: dr. Karel Verstovšek.

Oddelek za pravosodje: dr. Vladimir Ravnikar.

Oddelek za socialno skrbstvo: Anton Kristan.

Oddelek za finance: dr. Vekoslav Kuvček.

Oddelek za promet: dr. Pavel Pestotnik.

Oddelek za industrijo in trgovino: inž. Vladimir Remec.

Oddelek za poljedelstvo: prelat Andrej Kalan.

Oddelek za narodno obrambo: dr. Lovro Pogačnik.

Oddelek za zdravstvo: dr. Anton Breclj.

V Ljubljani, dne 31. oktobra 1918.

Josip vitez Pogačnik
predsednik.

21 let je že minulo od onega prelepega dneva, ko smo zaslišali veselo vest z balkona sedanje univerze v Ljubljani, takrat deželnega dvorca: Svobodni državljani stel! Samo par besedi in vendar ogromna vsebina, saj dotakrat — 600 let — nismo bili ne svobodni ne državljani, ali k večjemu državljani druge vrste. Če pa pomislimo na poslednja leta življenja slovenskega naroda v Avstriji, smo bili pa brezpravna množica, katero so upoštevali za strelske jarke, za ječe, za igračo samovolje vsenemških gospodarjev. Da, vedno in vedno bi se moralo ponavljati ono trpljenje, one krivice, prerivanje, zaničevanje, da gre od roda do roda, ne da se neti sovrastvo in maščevalnost, ne da se hujska na novo ubijanje človeštva, saj smo na stališču, da bratje smo si narodi, pa tudi ne zato, da se vzgaja ljudstvo v povzdigovanju samega sebe nad druge, marveč zato, da narod nikdar ne pozabi kaka neizmerna dobrota je lastna država in jo zna ceniti kot svojo last, za katero more žrtvovati, če treba sebe. Nepregledni kupi mrličev na Poljskem so nam v dokaz, kako je preprosto ljudstvo poljsko visoko cenilo svojo državo. Glavno mesto Poljske je mrtva razvalina, ali vendar iz nje se dviga silen glas, ki bo stoletja klical rodovom, kako se mora ljubiti svojo lastno narodno državo. Ta dokaz je toliko pomembnejši, ker ga govorijo, ne vrste voditeljev, marveč množice preprostega ljudstva, ki so na bolj-jiših pokazale nepopisno hrabrost. Pogum, ki je zaslovel po celem svetu in katerega so priznali celo Nemci sami. Tak pogum ni priučen, ni komandiran, ni plačan, marveč prihaja iz prave sočne ljubezni do lastne države, katere ljudstvo ne pojmuje kot polica, ki jih varje in kateremu se plačuje davke, marveč kot svojo last, s katero je zvezan človek v sreči in nesreči, v življenju in razdejanju! Ali je pri nas taka ljubezen

do naše lastne države? V mnogočem smo še prav malo utrjeni, premalo čestokrat razumemo, kaj nam je lastna država in če danes povsem še ni to, kar smemo opravičeno pričakovati od nje, pa delajmo na to in za to, da bo to postala.

V 21 letih se celo kmetско posestvo do cela ne uredi, kako naj bi se 15 milijonska družina! Razvoja je treba! Škodljive tvarce izločimo, pijavke na narodnem telesu iztrebimo, sodelujmo pošteno z vso vneto vsak po svojih močeh, pa bo zrastla stavba za vse dovolj velika, za vse dobra in za vse pravična. Ko gledamo ob 21letnici v razvalinah dve nasledstveni državi, kdo ne bi zatrepetal ob pogledu na temno evropsko nebo za našo mlado državno tvorbo, kdo ne bi vzdihnil k nebu: Gospod vojskanih trum: Varuj našo mlado državo pred vojno viхро!

Spomin na narodne junake na Vseh svetih dan

1919 — 1939

Ko so konec oktobra leta 1918 vojaki vseh držav, ki so se udeležile svetovne morije, odhajali na svoje domove, je bil vsak izmed teh prepričan, da je slekel vojaško suknjo za vselej.

Toda kaj je bilo iz teh želja? Naši slovenski vojaki, ki so komaj prispeli na svoje domove, so kmalu prišli do prepričanja, da bo treba svobodo, ki je bila komaj dosežena, zopet braniti na severni meji. Že konec novembra in v začetku decembra je odšlo iz Ljubljane, Celja, Maribora nekaj sto zavednih in junaških borcev pod odličnimi poveljniki: generalom Maistro, majorjem Lavričem in takratnim kapetanom Martinčičem na mejo naše zemlje, da preprečijo vdor tuje, nam nasprotnе sile, ter da priključijo naši narodni državi vse ozemlje, ki je po krvi in pravici nam nesporno pripadalo.

V bojih, ki so se bili z menjajočo se srečo, vse do 5. junija 1919, je dalo domovini na oltar svoja življenja nad 400 naših vojakov, ki pa so znatno pripomogli da je bila naša junijska vojaška zmaga popolna.

Danes je dolžnost vsakega narodno zavednega in čutečega državljan, da se spominja vseh teh znanih in neznanih junakov, ki so se — mnogi izmed njih prost voljno — borili za to, da ostane naša zemlja last narodne države, s tem pa tudi, da postane država enotna, močna in nepremagljiva.

Posebno pa se moramo spominjati borcev, ki so padli za osvoboditev naše severne meje. Med padlimi so imena, ki uživajo že sedaj legendarni sloves. Malokdo je med nami, ki bi mu ne bilo znano ime junaka Franja Malgaja. Komu ni poznan Srečko Puncer? in Franjo Sirnik, hrabri pobočnik junaškega majorja Lavriča? In poročnik Kvartič, Jurca, kapetan Razlag, mladi dobrovoljec Štrukelj, Dalmatinec Dušan Kožulj, Srb poročnik Radula Novakovič! Dolga vrsta — samih junakov, junakov, ki so vedeli, da je za zmago potrebno tudi velikih naporov in žrtev.

Ko se spominjamo danes teh padlih junakov,

se zavedamo, da prav v letošnjem letu poteka 20 let, odkar jih ni več v naši sredi.

Njihovi soborci včlanjeni v Legiji koroških borcev, jim s pomočjo dobrotnikov skromno okrase njihove grobove. Svečice, ki z malim plamenčkom plapolajo na njihovih grobovih, naj jim pričajo, da niso in ne bodo pozabljeni. Preprosti venci z napisi pričajo, da je ljubezen in zvesto tovarštvo ohranjeno tudi preko groba.

Naj uživajo vsi ti junaki — trpini — večni mir, mir ki bi ga jim današnji svet ne mogel dati. Večna jim hvala in čast!

Ozadje preseljevanja Nemcev v oči angleškega lista

Diplomatski urednik „Daily Herald“ pojasnjuje nemški načrt o preseljevanju nemških manjšin iz držav Vzhodne Evrope.

Ta načrt — pravi diplomatski urednik tega lista — je zelo prostaški, strog in neizprosен. Nemške manjšine iz vseh držav Vzhodne Evrope začeni od Estonije pa do Romunije, se morajo preseliti v svojo domovino. Tisti, ki so že nemški državljani, so dobili ukaz, tisti pa, ki pripadajo nemškemu plemenu in govorijo nemški jezik, pa so izpostavljeni pritisku, da bi se vrnili v domovino. Oni zapuščajo svojo zemljo, svoje domove, svoj poklic, svoj denar in vse, kar imajo. Vsega tega se bodo polastile vlade onih držav, ki jih morajo ti Nemci zapustiti. Nemška vlada bo na ta način dobila velike rezerve denarja, ker bodo Nemci v nadomestilo za to dobavili življenjske potrebščine in surovine. Kar pa se tiče prebivalcev, ki nimajo lastnega ognjišča, bodo ti dobili v nadomestilo zemljo v poljskem koridorju in v Poznanju, namestili pa jih bodo po tovarnah in podjetjih, ki so pripadala Judom. Ta načrt je v veljavi že v Estoniji in v Letoniji. Pod pritiskom Berlina in Moskve sta vladi teh držav podpisali v tem smislu sporazum.

Toda načrt se ne zadovoljuje samo s tem. Izvajali ga bodo tudi nad prebivalstvom nemškega plemena na Madžarskem, Jugoslaviji in Romuniji, kakor to napoveduje diplomatski urednik manjšinsko-nemškega lista na Madžarskem „Die Donau“, ki smatra, da je dolžnost vseh Nemcev iti v Nemčijo, da bi dali Nemčiji nov vir proizvodnje.

„Daily Herald“ pripominja, da narodni socialisti hočejo iti še dalje pri izvajanju tega sistema kolonizacije. Nemška vlada — tako pravi ta list — je predlagala sovjetski vladi, naj prevzame več tisoč čeških delavcev-specialistov kot plačilo za sovjetske surovine. Rusiji so delavci-specialisti potrebni. Nemčija se hoče iznebiti Čehov, katerih premoženje bo na ta način mogla zapleniti, njihove hiše pa prodati Nemcem.

Uradna nemška izjava o vprašanju izselitve Nemcev iz Jugoslavije

Glasilu Nemcev v Jugoslaviji „Deutsches Volksblatt“, ki izhaja v Novem Sadu, prinaša 2. t. m. pod naslovom: „Sklepna beseda o vprašanju preselitve — Informacije od merodajne in pristojne nemške strani“:

„Po znanem govoru vodje in državnega kancelerja z dne 6. oktobra so bila na podlagi v govoru navedenih splošnih misli o ustreznosti preselitve nemških narodnih skupin, oziroma tistih nemških narodnih drobcev, ki se ne morejo obdržati, izrečene v tem vprašanju deloma od nepoklicane strani najrazličnejše razlage in domneve. Te govorice so povzročile nepotrebno razburjenje v naši narodni skupini, kar so ne-

odgovorni elementi izrabili tudi za špekulativne in druge nečedne namene. Zato smo na mero-dajnem in pristojnem nemškem mestu poizvedeli, kako stoji stvar ter moremo na podlagi tega o tem tole sporočiti:

Vprašanje preselitve Nemcev v Jugoslavijo nikakor ni pereče. Po tem takem so tudi vse javne obravnave o tej preselitvi brez pomena. Zlasti pa moremo tudi ugotoviti, da so docela iz trte izvite vse novice, češ da so se med nemško in jugoslovansko vlado že začeli kaki dogovori ali celo kar konkretna pogajanja. Naglašajo, da temeljna misel, ki na njej slone načrti za preseljevanje, pomeni nov in posebno važen pripomoček za pomirjenje Evrope s tem, da se tako odstrani možna meddržavna trenja ter da se narodnostna vprašanja omilijo. Kakor pa smo že zgoraj omenili, izvajanje preselitve, v kolikor prihaja v poštev Jugoslavija, za zdaj nikakor ni pereče. Če bi se kdaj pokazalo, da so taki ukrepi tudi tukaj potrebni, bi se seveda taka akcija započela le v soglasju z jugoslovansko vlado in na podlagi popolnoma prostovoljne vrnitve.

S tem avtentičnim sporočilom je to vprašanje docela pojasnjeno, zaradi česar se z njim ne bomo več ukvarjali.

„Piccolo“ o izseljevanju Nemcev iz Jugoslavije v Nemčijo.

„Piccolo“ javlja 4. novembra, da niso samo v Jugoslaviji z zadovoljstvom sprejeli vest o izseljevanju nemške manjšine iz vzhodne in jugovzhodne Evrope, v kateri živi 480.000 Nemcev, ampak tudi v Madžarski, kjer je 300.000 Nemcev, in v Romuniji, ki ima največjo nemško manjšino, saj po uradni statistiki živi v Romuniji 800.000 Nemcev.

V političnih krogih teh dežel smatrajo odlok kancelerja Hitlerja kot največji dokaz, da Nemčija želi, da na ta način odkloni vsak povod za nesoglasje kot je to storila v Italiji.

S tem v vezi so bile razširjene tedenciozne vesti, da Nemčija s tem preseljevanjem hoče napraviti finančno transakcijo in tako dobiti denarje. Te vesti so demantirane.

V tem poročilu se povdarja tudi to, kar se tiče Jugoslavije, preseljevanje Nemcev se bo kompenziralo s preseljevanjem jugoslovanske manjšine iz Nemčije in to Slovencev iz Koroške in Hrvatov iz Burgenlanda.

Poziv Nemcem, da čim preje zapuste Turčijo

Carigrad, 3. nov. (Junajted pres.)

Nemci, ki žive v Turčiji, so prejeli od nemških oblasti navodila, da čim hitreje zapuste zemljo. Zaradi tega se v vseh nemških krogih vrše hitre priprave za odhod. Mnogi Nemci so svojo prtljago že odposlali.

V zvezi z neuspehom rusko-turških pogovorov je povratek Nemcev v Nemčijo izzval v turških krogih presenečenje.

Veliko pozornost je vzbudila rimska radiopostaja na dan praznika ustanovitve Turške, ko je poslala čestitke in odigrala turško narodno himno. Po mnogih letih je to zopet prva prijateljska gesta napram Turški.

Notranji pregled

Ponovna zaščita kmetov

Kmetijski minister dr. Čubrilovič je te dni izjavil, da vlada pripravlja uredbo, s katero se bo razdolžitev kmetov pospešila in izboljšala, da pa bodo pri tem strogo varovane koristi malih vlagateljev ter združništva.

Stališče radikalne stranke do sporazuma

V politiki je treba omeniti, da so se doslej bosanski in črnogorski radikali že izrekli za politiko sedanjega ministra dr. Lazarja Markoviča ter jo odobravajo, medtem ko glavni odbor radikalne stranke stoji na stališču, da je treba vse radikale zbrati zoper sporazum. Kakor se vidi, so soumisljeniki radikalne stranke drugega mnenja, kakor pa vodstvo. — Politika od 4. novembra prinaša pismo Ljube Davidoviča, s katerim odgovarja za demokratsko stranko predsedniku vlade g. Cvetkoviću in kritizira postopanje vlade pri izvajanju sporazuma in razpisu volitev.

Srbska fronta

V agitaciji za srbsko fronto, ki bi bila naperjena zoper sporazum, so se zlasti oglašali pristaši Hodžere in Ljotića.

Ženske zahtevajo volilno pravico

Nekatere srbske ženske organizacije so se izrekle za žensko volilno pravico.

Brezimni letaki opozicije

Med Srbi in med Hrvati je politično življenje zaradi sporazuma močno živahno. Stranke opozicije so začele izdajati brezimne letake, zoper katere je nastopil te dni predsednik vlade.

Posvet vladnih strank - Priprave za občinske volitve - volilni zakon

Vladne stranke, zlasti pa JRZ, se stalno posvetujejo. Bila je seja vladnih strank, ki so sklepale o občinskih volitvah ter o volilnem zakonu za občine. Predsedstvo radikalne zajednice je v Belgradu obravnavalo tudi vprašanje ureditve države po drugih banovinah. V kratkem se bo odločilo ali bodo skupščinske volitve preje ali občinske.

Volitve v senat

12. novembra bo pri nas volitve v senat. Stranke, ki so zastopane v vladi narodnega sporazuma, so za te volitve tudi postavile skupne kandidatne liste. V Sloveniji, ki voli 4 senatorje, je postavila JRZ stranka vse 4 kandidate. Na Hrvaškem, ki voli v senat 13 mož, je Mačkova HSS postavila na skupni listi 10 kandidatov, z njo zvezana SDS 2, JRZ pa 1. Vsega skupaj bo dobila JRZ skupaj s pristaši ministra Maksimoviča in ministra dr. Markoviča 29 mandatov, HSS 11, SDS 3, zemljoradniki pa 4. Omeniti je še treba, da je v zetski banovini (v Črni gori) postavljena še ena lista, ki je zoper vladno listo. Drugje ni nikjer nobene opozicijske liste. Skupni nastop vseh vladnih strank za senatne volitve, ki so o njem dolgo govorili, je bil sklenjen na seji v vladi zastopanih strank dne 24. t. m.

Slovenska banovina

O banovini Sloveniji so začeli njeni skriti nasprotniki zadnje čase kar odkrito rovariti. Tako je „Slovenski narod“ prinesel te dni notico, češ da gospodarski krogi svare tisto komisijo, ki izdeluje predloge za banovino Slovenijo, naj ne hite preveč, ker bi banovina Slovenija ne mogla gospodarsko izhajati. Resnica pa je, da tista komisija ni dobila od nikoder prav nobenega svarila, pač pa je dognala, da bi banovina Slovenija lahko gospodarsko še bolje izhajala kakor pa banovina Hrvaška. Taka pisa Kramerjevega lista dokazuje, kako nekateri politiki ovinkarijo ter bi s spletkami radi preprečili samoupravo Slovenije.

Konferenca jugosl. škofov v Zagrebu

Jugoslovanski škofje so ta teden imeli svoje konference v Zagrebu pod predsedstvom zagrebskega nadškofa dr. Stepinca. V petek so izdali sporočilo, o čem so sklepali. Navajajo tele zadeve: Govorili so o položaju katoliške Cerkve v Jugoslaviji z ozirom na spremenjene razmere, ter o tem sklepali. Pozdravili so dobojevani boj hrvatskega naroda za svojo svobodo, ker so prepričani, da je načelo pravičnosti in resnične svobode najboljšje jamstvo za red v državi. Škofje pri tej priliki opozarjajo vernike, naj ne nasedajo raznim agitatorjem, ki hočejo le razdirati ter s tem spravljajo v nevarnost pridobljeno svobodo. To je naperjeno v prvi vrsti zoper komuniste. Nadalje so škofje izrekli, da je prava vzgoja mladine brez vere nemogoča ter zahtevajo krščansko vzgojo mladine. Škofje so obžalovali, da se ne spoštujejo več nedelje in prazniki ter pozivljejo oblast, naj temu naredi konec. Govorili so še o šolskih vprašanjih na Hrvaškem, o naših izseljencih, o pobijanju nepismenosti med Hrvati, nakar so sklenili slovesno obhajati 1300 letnico, odkar so Hrvatje prišli v stik s katoliškim Rimom in katoliško Cerkvijo.

A. — 5:

2

Zgodovina ljudske šole v Kočevju

Da je bila šolska zgradba v zelo slabem stanju, sta dokazovala dva originalna spisa iz leta 1830., kjer se zahteva od mesta povračilo potnih stroškov tehničnega izvedenca v znesku 35 goldinarjev 36 krajcerjev ter originalni zapisnik komisijske obravnave z dne 11. decembra 1833. z izjavama tehničnega strokovnjaka ing. Engelsthalerja in začasnega dekana in šolskega okrožnega nadzornika Martina Rankla.

Podrobna zgodovina kočevske šole od leta 1819. pa do 1875. je sledeča:

a) Trivijalna šola do leta 1854.

Pričetka kočevske šole ni mogoče natančno določiti. Vsekakor pa je ta šola že zelo stara in je skoraj gotovo obstojala že celo stoletje pred vsako drugo šolo v kočevskem okraju. Do leta 1819. ni obstojala v okraju nobena šola, razen šole v Kočevju, ki je omenjena že leta 1735. Leta 1791. najdemo tu že učitelja Ivana Leberja. Baje je poučeval v svoji lastni hiši št. 89. Leta 1796. je pustil šolsko službo zaradi slabosti in na njegovo mesto je prišel gotov Kromholz. Ker se je leta 1805. oženil, ni mogel pri skromnih dohodkih živeti, zato je sledil leta 1810. vabilu v Celje na Štajersko. Že leta 1813. pa ga dobimo zopet v Ribnici.

Tu je ostal do leta 1817. nato pa odšel zopet v Kočevje, kjer je umrl leta 1841. Kot njegov naslednik je prišel v Kočevje leta 1841. s srebrnim zaslužnim križcem odlikovani vzor- učitelj (Musterlehrer) Ignacij Böhm. Da bi imel zanesljive dohodke, se je preselil v Ribnico in na njegovo mesto je prišel Ivan Kunc, bivši učitelj v Starem Logu. Čez leta se je I. Böhm vrnil zopet na šolo v Kočevje, pouk v elementarnem razredu pa je prevzel došli učitelj Josip Dürfeld, ki mu je bila domovina Češka. Čim bolj se je kazala korist vzorne šole, tem občutljivejša je postajala potreba po vzornem šolskem zavodu. Mestni občinski odbor se je v izredni seji dne 18. februarja 1853 izjavil, da je pripravljen ustanoviti tretji razred, kakor tudi plačevati iz občinskih sredstev pripadajoče vzdrževalne prispevke ter prejemke potrebnega učiteljstva. Takoj je naprosil vlado za tozadevno dovoljenje. Prošnja je bila rešena dne 24. junija leta 1854.

b) Glavna šola (Hauptschule) od 24. junija 1854. dalje.

V jeseni leta 1854. je začela glavna šola delovati. Za prvega direktorja in kateheta je bil imenovan provizorični direktor Franc Svetlin. Za podučitelja pa iz Škofje Loke došli Eržen. V letu 1856. so bile glayne šole razdeljene na štiri razrede. Direktor, ki je poučeval le verouk, je moral izpopolniti še mesto četrtega učitelja, dokler ni končno vsled prizadevanja občine in šolsko okrožnega nadzorništva prišel leta 1863. še drugi podučitelj ter je tako

postala šola popolna. Leta 1863. je umrl učitelj J. Dürfeld in na njegovo mesto je prišel, že od leta 1861. na šoli delujoči podučitelj Lovrenc Dovžan, njemu pa je sledil pomožni učitelj normalne glavne šole v Ljubljani učitelj Januar Satner. Dne 1. marca 1869. je prešlo vsled ministrskega odloka z dne 10. februarja 1869. šolsko nadzorništvo iz duhovniških rok na prosvetno oblast. Še v tem letu je počastil šolo s svojim obiskom c. kr. šolski nadzornik g. dr. Anton Jarc. Do leta 1875. se je na šoli zelo menjalo učiteljstvo. Do tega leta je bil tudi odprt IV. razred na tukajšnji šoli. Leta 1874. je bila slovesna blagoslovitev gimnazijskega poslopja, katere svečanosti so se udeležili tudi učenci tukajšnje šole. V šolskem letu 1874-75. je obiskovalo tukajšnjo šolo 264 Nemcev, 30 Slovencev in 2 Hrvata, skupaj 296 učencev. Glede pouka v telovadbi pripominjamo: Odkar se je poučevala na šoli telovadba kot obvezni predmet se je dajalo na zavodu temu predmetu mnogo pozornosti. Poprej se je poučevala telovadba samo za dečke in še ti so jo obiskovali, ako so sami želeli. Sedaj pa sta bili določeni za telovadbo po 2 tedenski uri. Ker je bilo mestno prebivalstvo zelo vneto za telovadbo, je občina tudi poskrbela za telovadišče in telovadno orodje. Iz kataloga za šolsko leto 1854-55. je razvidno, da je bila za kmetske sinove in hčere vpeljana tudi že ponavljalna šola, ki je trajala od 1. novembra do 31. avgusta šolskega leta in so učenci obiskovali pouk tedensko enkrat.

Koncem oktobra sta imela govorni dvoboj nemški zunanji minister v. Ribbentrop in angleški predsednik Chamberlain

Nemški zunanji minister Ribbentrop je imel svoj govor v Gdansk. On je napravil Anglijo izključno odgovorno za vojno, ker da je Anglija edina, ki hoče Nemčijo uničiti. Nemčija da vojne noče. Dobila je, kar je potrebovala, sedaj pa izjavlja, da so meje njenega prostora dokončne in da želi v miru uživati svoje pridobitve. Toda proti Angliji se bo borila z vsemi silami. Odgovor nemškemu zunanjemu ministru je dal angleški ministrski predsednik Chamberlain v četrtek, ko je v glavnem dejal, da Anglija borbo sprejme. Francoski tisk pa je odgovoril, da se nikomur ne bo posrečilo razdvojiti Anglije in Francije, ker se bosta skupno borili do zmage in skupno delali mir. S tem je bilo tudi najbolj rahlo upanje, da bi se začela mirovna pogajanja, spet oddaljeno in bo sedaj brez dvome govorilo orožje.

Posledice nemško-ruske pogodbe

Baltik izročen na milost in nemilost Rusiji

Nemško-sovjetska pogodba o sodelovanju je povzročila zanimive posledice ne samo med obema državama, ki organizirata medsebojno gospodarsko sodelovanje v velikem obsegu (Nemci bodo gradili v Sovjetiji tovarne, sovjetski inženjerji in predelavci se bodo učili po nemških tovarnah), marveč tudi na vseh drugih prostorih v Evropi. Prijateljstvo z Nemčijo je Sovjetski Rusiji izročilo na milost in nemilost ves Baltik.

Ruski poizkus na Balkanu — Ovire — Turčija — Italija

Nemčija je Rusom dala tudi možnost, da poskusijo svoj vpliv razširiti na Balkanu. Medtem, ko se jim je ves načrt na Baltiku — in še nad pričakovanje — obnesel, so se na Balkanu pojavile ovire. Ovire med balkanskimi državami samimi, ki ne želijo tujega vmešavanja. Ovira posebno v Turčiji, ki je s svojo zvezo z Anglijo in Francijo izpovedala, da nasproti Sovjetski Rusiji noče igrati podrejene vloge nalik baltičkim državam. Ovira predvsem pri Italiji, ki ne more dopustiti nemško-sovjetskemu paktu, da je Sovjetski Rusiji odprl pot na Balkan, koder ima Italija, kakor je vedno pravila, svoje gospodarske in politične interese. Zato je Italija, čeprav je zaveznica Nemčije, še bolj utrjena v svoji volji, da ostane mirna in da se pobriga za to, da ne bi namesto nemškega vpliva, ki mu hoče do Črnega morja zapreti pot Sovjetska Rusija, prišel sovjetski vpliv, ki čez Balkan sili na Sredozemsko morje. Zelo zanimivo pa je tudi to, da je nemško-sovjetsko prijateljstvo v mnogočem približalo tudi Italijo, Anglijo in Francijo. Anglija in Francija nimata nič proti temu, če je Sovjetska Rusija izpodrinila Nemčijo iz Baltika. Tudi nima ta nič proti temu, ako hoče Sovjetska Rusija zapahnuti Nemčiji dostop do Črnega morja. Toda neradi vidite, da Sovjetska Rusija sili dalje in globlje na Balkan, proti Carigradu in na Sredozemsko morje. Tukaj se pogledi angleške in francoske politike srečujejo z italijanskimi, iz česar izhajajo seveda olajševalne okoliščine za sodelovanje Italije z Anglijo in Francijo in oteževalne okoliščine za sodelovanje Italije z Nemčijo. Nemško-sovjetsko prijateljstvo je torej sprožilo neglede na to, da je prijateljstvo Sovjetov pač vredno toliko, kolikor je vredno, velika premikanja med velesilami in ustvarja nova politična ravnotežja, o katerih se nikomur še sanjalo ni v avgustu tik pred izbruhom vojne.

Manj jasna je reakcija, ki jo je ankarski pakt ustvaril v Bolgariji. Sofijska vlada je namreč takoj po podpisu trojne pogodbe s Turčijo odstopila. Pravijo, da ni izključeno, da se je bolgarska vlada zanašala na rusko pomoč proti Romuniji (Dobrudža!), račun, ki naj bi ga bil ankarski pakt prekrižal; s svojim odstopom naj bi vlada omogočila preosnovo kabineta in z njo preorientacijo bolgarske zunanje politike. A to so le bolj ali manj ugibanja.

Rekonstrukcija Mussolinijevega kabineta

Sprememba v italijanski vladi. Spremenjeni so vsi ministri razen štirih. Tudi v vrhovnem vodstvu oborožene sile so velike spremembe. Čemu to, se ljudje vprašujejo? Ker so iz vlade izpadli ministri, ki so bili najbolj vneti za zvezo z Nemčijo, namreč Starace in Alfieri, in ker je bil zamenjan šef generalnega štaba Pariani, ki je izdelal načrt za vojaško sodelovanje Nemčije in Italije z maršalom Gracianijem, smatrajo nekateri, da je Italija s tem hotela pokazati nekoliko svojo nevoljo nad zavezništvo med Nemčijo in Sovjetijo ter se nekoliko odmakniti od svoje nemške zaveznice. Italiji naraščajoči vpliv Sovjetov na Balkanu ter nevarnost, da ne prodrejo do Sredozemskega morja, ni všeč. Delovala bo proti. Zato ji je bilo treba novih moči, ki bodo delali na Balkanu novo politiko prijateljstva (na primer prijateljska pogodba med Italijo in Grčijo), ki naj bo obenem tudi politika obrambe proti Sovjetom, ki jih je nemško-sovjetski pakt spustil semkaj v Evropo.

Neutrality zakon Sev. ameriških držav spremenjen — Izvoz orožja in letal

Velik je dogodek, sklep Amerike, da bo dovolila prodajo in izvoz orožja vsakomur, kdor blago takoj plača in ga na lastnih ladjah odpelje proč. Ta ugodnost velja seveda za vse države, za oba vojskujoča se tabora. Toda samo na papirju, kajti v dejanju prihaja v poštev samo Anglija in Francija, ki imata denar, da naročila takoj plačata, in ki imata svoje ladje, da blago lahko svobodno prepeljeta v Evropo. Sklep Amerike je torej odprl Franciji in Angliji neizčrpne vire ameriškega bogastva in so vsi veliki listi edini v tem, da bo ameriška odločitev na vsak način vplivala na izid vojne. Iz Anglije in Francije je že šlo v Ameriko naročilo za 8000 letal vseh vrst ter raznega drugega blaga v vrednosti skoraj 60 milijard dinarjev, kakor poročajo ameriški listi.

Stališče Jugoslavije

Za Jugoslavijo velja to, kar je bilo že rečeno. Ona je steber miru na Balkanu. Zato si tudi prizadeva, da bi svoje mirovno poslanstvo izkoristila za nadaljno notranjo ureditev Balkana, kar je predpogoj za to, da bo Balkan ostal nevtralen, torej izven vojnega viharja.

Okrožnica papeža Pija XII.

Velik odmev bo imela na ves omikani svet prva okrožnica sedanjega papeža Pija XII., ki odkriva rane, na katerih hira človeški rod, ter nasvetuje edina zdravila, ki ga bodo ozdravila, ako bo pri obnovi mednarodnega življenja poslušal načela krščanstva.

Položaj na bojiščih je neizpremenjen. — Nekaj letalskih bitk na morju in na suhem.

Torpediranje ladij in zaplenitev surovin.

Redkobesednost francoskih vojnih poročil. — Čudna vojna. — Psihološka taktika.

Kdor pazljivo bere francoska uradna poročila z zahodne fronte in jih primerja med seboj, mora priznati, da veje iz vseh brez izjeme isti duh: duh nenavadne redkobesednosti in malone znanstvene stvarnosti. Poročila o umiku so sestavljena prav tako suhoparno-objektivno kakor prva poročila o uspehih na nemških tleh. Dokaz, da se potek dogodkov na zahodnem bojišču s francoskega stališča ne odigrava brez načrta.

Človek se mora le vprašati, kakšen je ta načrt. Doslej vemo o njem samo to, da je skrivnost, tako skrivnost celo, da se še veliki nevtralni listi ne pomišljajo zapisati, da je sedanja vojna — predvsem zaradi nepričakovane razvoja na zahodni fronti — najednejša v svetovni zgodovini. S tem se strinjamo tudi mi; toda nikjer ni zapisano, da vojna ne bi smela biti čudna. Vprašanje je kajpak, kako bi se takšna vojna obnesla. Na nemško psihološko taktiko v sedanji vojni je francoska taktika odgovor, da je torej takisto zgrajena na psihološki podlagi. Toda psihološke vojne navadno ne vo-

dijo generali, ampak politiki. Možno bi bilo tedaj, da omika v Posarju ni odredil general Gamelin iz lastnega nagiba, ampak sprazumno s civilnim vodstvom francosko-angleške antanet.

Plačajte naročnino!

Gospodarstvo

V, R.:

3

Čebelarstvo na Kočevskem.

Predno pregledamo današnje stanje čebelarstva pri nas, pogledjmo malo v davnino! Znano je, da so Slovenci v pravdobi radi gojili čebele. Naj pridemo v katerokoli slovensko vas, najdemo skoraj pri vsaki hiši čebelnjak. Ponekod imajo še danes kranjčice, drugod pa lepo urejene in prepleškane A. Ž. panje.

Zgodaj zjutraj vidimo pred čebelnjakom očanca, ki z mirnim očesom opazuje svoje najdražje bitje. Okoli poldneva, ko je čas kratkega počitka, počiva čebelar na klopici zraven svojih ljubljenc. Zadnja večerna misel velja čebelar. Svoj zadnji korak nameni čebelar. Četudi ima v hlevu polno dragocenejši živine, vendar mu je čebela tako pri srcu, da misli vedno na njo in vedno ga noge same zanesejo k njej. Čebelar nima lepšega trenutka kot je lepo nedeljsko popoldne, katerega preživi pri svojih ljubljencah. Pozabi popolnoma na druge zabave. Drugi zahajajo v gostilne, a on te zabave ne potrebuje. Čebele ga drže doma.

Take je bilo tudi v starejših časih. Vse stare slike čebelnjakov nam govore o tem. Saj smo pa tudi imeli Slovenci že od nekdaj najboljše čebelarje. Če bi ne imeli drugega kot našega svetovno znanega Antona Janša, bi že dobili častno mesto med drugimi kulturnimi narodi. Ta mož velikan je bil kmet, prava korenina z Gorenjskega. Ni bil ne šolan ne učen, a vendar je zaslovel kot najboljši čebelar širom pokrajne Avstrije. Poklicali so ga v glavno mesto Dunaj. Tam je učil z besedo in vzgledom čebelarstvo. Niso ga poslušali kmetje, pač pa gospoda: meščani, grofje in knezi, ki so tudi takrat gojili čebele z velikim veseljem. Ker pa Slovenci takrat še nismo imeli kaj prida literature, je izdal v nemškem jeziku dvoje knjig „Razprava o rojenju čebel“ in „Popolni nauk o čebelarstvu“. Tako je postal splošno znani čebelarski znanstvenik. Kar je on takrat zapisal, je še danes vse trajne vrednosti. Je temeljni kamen, na katerega zidajo današnji čebelarski pisatelji.

Pa ne samo Slovenci, tudi drugi slovanski narodi so imeli v tem času in kasneje najodličnejše čebelarske glave. Svetovno znan je med drugimi Ukrajinec Peter Ivanovič Prokopovič in Poljak Janez Dzierzon, ki je izumil znan premični panj. Več ali manj smo pa prispevali v čebelarsko slovstvo v vseh časih z ljudmi, ki nosijo lepa slovanska imena, a so jih drugi narodi proglasili za svoje.

Čebela je domača žuželka. Njo edino si je lahko človek udomačil tako, da ostane pri njem na določenem prostoru. Vendar ni tako udomačena, da bi ji lahko po mili volji preurejali njeno stanovanje. Čebelar mora vedno posnemati naravo. Od čebele same v naravi mora človek iskati virov svojega udejstvovanja. Ne sme imeti niti premajhen niti prevelik panj. Vse v panju, razdalje kakor vmesni prostori med satjem morajo odgovarjati natančno njenemu naravnemu nagonu. Nič ne bi koristil še tako dragocen panj, če ne bi bil natančno posnet po njej v naravi.

Vaše odjemalce bodo najbolj zadovoljila

vina

Centralne vinarne d. d. Ljubljana VII.

Frankopanska ulica št. 11

Naša čisto domača zavarovalnica za vse vrste zavarovanj je edinole

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Požar - Življenje - Posmrtnina - Doba - Starostna preskrba - Avtomobili - Vlomska tatvina - Nezgode - Jamstvo - Steklo - Zvonovi. — Člani prejema mesečnik „Našo moč“.